

Stockholm 29 september 2022

Avsändare: ETC Utveckling/Dagens ETC

Remissvar på Mediestödsutredningens promemoria ”Ett hållbart mediestöd för hela landet” (Ds 2022:14)

Utredarens vision är att förslaget ska främja lokala och regionala mediesatsningar för att på så vis kompensera för annars vita fläckar, det vill säga platser som idag inte nås av journalistisk granskning. Det är lovvärt.

Det huvudsakliga problemet som vi, och jag som utgivare för den nationella dagstidningen Dagens ETC, identifierar är inte denna analys, utan att den efterföljande slutsatsen är att stödets nya riktning måste ske på bekostnad av nationella medier.

Där görs en för grund analys. Både vad gäller marknadsmässiga och demokratiska perspektiv.

Det är riktigt att det finns nationella medier som idag är lönsamma, som har kommit långt i sin digitala omställning, som tycks frodas i ett intäktsflöde av prenumerationsintäkter, annonsköp och – fram till nu – stöd till drift och distribution.

Men det är olyckligt om utredningens perspektiv färgas av de absolut största koncernerna, aktörerna som ger ut de absolut största produkterna, sett till både omsättning och antal prenumeranter. Det är förvisso en bild av tillståndet. Men det finns också en annan.

Dagens ETC är en granskande, avslöjande nyhetstidning som på ledarplats har en tydlig profil (röd, grön, oberoende). Jag kan konstatera att vi även i vår nyhetsjournalistik hittar andra vinklar, röster och bevakningsområden än våra konkurrenter. Dessa har istället olika nyanser av borgerlig färg.

Inte några, inte flertalet – utan samtliga.

Presstödet bakgrund är att det ligger i demokratins intresse att säkra utgivning av en rik flora medier, även då ur politisk aspekt. Samtalet mår helt enkelt bra av mångfald. Det tynar bort, eller förlorar i alla fall dimensioner, om nationella medier istället skulle gå mot en närmast total enfald, i betydelsen att stödet bortser från att exempelvis Dagens ETC – som brukar kallas vänstertidning – har väsensskilt andra förutsättningar än Bonniers och Schibsteds produkter.

En sådan sak är att det tar tid att etablera en ny dagstidning, vi startade 2014. Och med etablera avser jag då allt från att utveckla journalistikens innehåll till att bygga det som ger ekonomiska förutsättningar att driva en hållbar, stark dagstidning. Ett ansvarsfullt stöd bör därför ha en långsiktighet.

Det gäller även för den nya varianten, att lagstiftaren uppvisar en förståelse för att demokratiskt viktiga medier behöver ges en betydande tid för etableringsprocessen.

Jag kan konstatera att Dagens ETC i den senaste valrörelsen publicerat flera avancerade granskningar som direkt haft en berikande effekt vad gäller den samhällseliga debatten, samt i olika former förts vidare och kommenterats av andra medier. Det menar jag har ett demokratiskt värde. Skulle andra medier ha gjort dessa granskningar i vårt ställe? Kanske. Men här har lagstiftaren en möjlighet – skyldighet, anser jag – att säkra ett minimum av mångfald.

Det gäller även själva ägandet. En tilltagande koncentration kan dämpas eller förstärkas av stödets utformning. Det förslag som nu ligger pekar mot just tilltagande. Det är olyckligt.

Detta är grunden i vår kritik av förslaget:

Definitionen av demokratiskt värde begränsas till geografi när det finns alla förutsättningar att kombinera en sådan prioritering med att samtidigt skydda en medial mångfald även för de medborgare som föredrar nationella medier, särskilt då den grupp som söker alternativ som inte opinionsbildar utifrån liberala och konservativa värden.

Denna kritik är principiell och omfattar således fler medier än Dagens ETC.

Konkret skulle konsekvensen av den totala omläggning av stödet som nu föreslås, där lokala medieprojekt mycket väl kan komma att beviljas det avsatta beloppet i sin helhet, riskera massdöd bland Sveriges medier som inte drivs inom de största koncernerna men däremot erbjuder ett journalistiskt drivet men också politiskt alternativ.

Ett korrektiv som skulle göra skillnad är att förtydliga att även demokratiskt viktiga nationella medier måste värnas framöver. Annars uppstår en vit fläck som riskerar att bli permanent. Och den täcker då Sverige.

Lagstiftaren skulle även kunna bidra till ett rikare medielandskap genom att erbjuda sådana nationella medier den mest basala förutsägbarhet, nämligen att noga definierat öronmärka en andel av statens avsatta medel för mediestöd just till sådana produkter.

Utöver detta finns vissa brister av mer teknisk natur.

Det har sin rimlighet att utforma det kommande stödet baserat på mediernas kostnader. Men då krävs en tydligare beskrivning av vad som ska omfattas. En journalistisk kraft kan idag arbeta på många olika sätt, på många olika plattformar. Det krävs en uppdaterad, modern skrivelse kring detta faktum. Självfallet måste frilansjournalistik inkluderas.

Om även mindre, nya aktörer ska ges sunda förutsättningar är det även påkallat att stödet omfattar sådant som inte direkt handlar om produktion av journalistik, utan även insatser för att sälja och sprida journalistik. Det vill säga bland annat digital utveckling och marknad. Avgörande för att

kunna gå från uppstart till stabilitet. Avgörande för att stimulera initiativ att komma från andra än de stora koncernerna, som har den fördelen att ha sådan infrastruktur på plats.

Det system som nu ska pensioneras har på för många sätt saknat transparens och, viktigast, möjlighet att överklaga beslut. Det har varit frustrerande för Dagens ETC och, vet jag, många andra aktörer. Utredningen kunde ha korrigerat, men väljer att inte göra det. Vilket är olyckligt. En myndighets beslut ska kunna bestridas. Att behålla en rättsosäkerhet – som leder till att utgivare blir onödigt passiva vad gäller satsningar, anställningar med mera – torde inte ligga i någons intresse. Speciellt inte när det, enligt förslaget, inte längre kommer att vara ett rättighetsstöd.

Den proposition som till sist når lagstiftaren bör även notera att utredarens förslag de facto inte är teknikneutralt, utan i praktiken kräver av stödsökande medier att snabbt avveckla papperstidningen som bärare av journalistik. Det är konsekvensen av att stödet inte kompenserar för distribution eller tryck. Som utgivare bekymrar det mig, jag vet att en för snabb utfasning av papperstidningen kommer att drabba särskilt äldre mediekonsumenter.

Men för att slutligen sammanfatta det huvudsakliga.

Utredningen innehåller en mycket central formulering:

”... främja mångfald av nyhetsmedier av hög kvalitet när sådan mångfald är av särskild vikt. Exempelvis kan det vara av särskild vikt att främja ett allmänt nyhetsmedium av hög kvalitet på nationell nivå som har särskilt stor betydelse för mediemångfalden.”

Denna formulering bör regeringen, sedan lagstiftaren och så slutligen beslutande nämnd, ta på största allvar – och gärna omsätta denna sin förståelse av situationen till att formulera mycket tydliga, förutsägbara ekonomiska förutsättningar.

Ett modernt mediestöd ger rikare mediemångfald, inte fattigare.

Det uppdraget bör staten vilja axla i en tid där journalistiken – den kvalificerade, den granskande, den pålitliga – fungerar som en demokratisk skyddsvall mot maktmissbruk, desinformation och nedbrytande påverkansförsök.

Vänligen,

Andreas Gustavsson

Chefredaktör och ansvarig utgivare Dagens ETC

Kontakt:

Mejl andreas.gustavsson@etc.se
Telefon 070-848 57 15
Post Box 4403, 102 68 Stockholm